

Голові разової спеціалізованої вченої ради
доктору економічних наук, доценту
Ірині АБРАМОВІЙ

Національний університет оборони
України
03049, Київ, Повітрофлотський проспект 28.

ВІДГУК

офіційного опонента, начальника кафедри економіки та фінансового забезпечення інституту логістики та підтримки військ (сил) Національного університету оборони України, кандидата економічних наук, доцента полковника Луцик Юлії Олександрівни, на дисертацію Олексунь Надії Олександрівни, за темою: “Продовольча безпека України в контексті гібридних загроз та економічної стійкості” яка подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 25 “Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону” за спеціальністю 256 “Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності)”.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій.

Дисертація Олексунь Надії Олександрівни являє собою одноосібно написану кваліфікаційну наукову працю, яка містить нові наукові результати, що подаються автором вперше для їх публічного захисту. Робота має логічну структуру та достатній науковий рівень. Матеріал дисертації викладений послідовно, логічно і грамотно. Дисертація за структурою, мовою та стилем відповідає вимогам пунктом 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44.

У дисертації наведено нове вирішення важливого наукового завдання, яке полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних положень та розробці науково-практичних рекомендацій щодо забезпечення продовольчої безпеки України в контексті гібридних загроз та економічної стійкості.

Наукові результати дисертації:

удосконалено методичний підхід до оцінювання рівня продовольчої безпеки держави в умовах воєнного стану, який, на відміну від чинної національної методики, що ґрунтується переважно на офіційній статистичній інформації та недостатньо враховує фізичну доступність продовольства у прифронтових регіонах, передбачає поєднання інструментарію міжнародних

методик оцінювання продовольчої безпеки (GFSI, FIES, IPC, GHI, ND-GAIN) із національними індикаторами, а також використання результатів опитувань домогосподарств за шкалою FIES та експертних оцінок для формування більш достовірної картини стану продовольчої безпеки за умов обмеженої або неповної статистичної інформації;

обґрунтовано напрями адаптації міжнародного досвіду забезпечення продовольчої безпеки до умов України, які ґрунтуються на аналізі досвіду Ізраїлю (стратегічне планування до 2050 року, програми скорочення харчових відходів), Ефіопії (“пшенична революція”, державно-приватне партнерство у зрошенні), механізмів Всесвітньої продовольчої програми й передбачають створення регіональних систем управління продовольчими резервами, розвиток сухопутних логістичних коридорів, запровадження програм підтримки прифронтового фермерства, що формує передумови для підвищення стійкості продовольчої системи України в умовах гібридних загроз;

удосконалено механізм підвищення рівня продовольчої безпеки держави в контексті гібридних загроз та економічної стійкості, який, на відміну від підходів, орієнтованих переважно на подолання наслідків окремих кризових проявів, представлено як цілісну систему взаємопов’язаних принципів, економічних, правових, інституційних, освітніх та інноваційно технологічних інструментів, напрямів реалізації, очікуваних результатів і моніторингово-оціночних процедур, спрямованих на забезпечення сталого 18 рівня продовольчої безпеки, стабільного функціонування агропродовольчої системи, її довгострокової стійкості та адаптивності до гібридних загроз у контексті зміцнення економічної стійкості держави;

удосконалено науково-методичний підхід до систематизації загроз продовольчій безпеці, який, на відміну від наявних, що розглядають загрози переважно через призму економічних або природних чинників, комплексно охоплює воєнні, логістичні та зовнішньоторговельні, економічні, соціально-демографічні, інституційні, екологічно-кліматичні, інформаційні та враховує специфіку гібридного впливу (поєднання військових дій, економічних обмежень, інформаційних атак та руйнування критичної інфраструктури).

Практичне значення отриманих результатів полягає в їх застосуванні в науково-методичних розробках і практичних рекомендаціях щодо забезпечення продовольчої безпеки в умовах гібридних загроз.

Практичне значення отриманих результатів підтверджено актами реалізації результатів дисертаційних досліджень.

Отримані в дисертації нові наукові результати реалізовані в роботі Департаменту регіонального розвитку Житомирської обласної державної адміністрації (довідка про впровадження № 13/102к від 06.05.2026). Основні теоретичні та методологічні положення дослідження використовуються в освітньому процесі Державного університету “Житомирська політехніка” (довідка № 44-01.00/719 від 11.05.2026), зокрема при викладанні таких

дисциплін як “Продовольча безпека”, “Національна безпека України”.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами: відповідно до змісту дисертації підготовка дисертації тривала в рамках плану наукової та науково-технічної діяльності Державного університету “Житомирська політехніка” в межах науково-дослідних робіт: “Публічне управління в умовах геополітичних загроз”, “Забезпечення національної стійкості в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення” (номер державної реєстрації 0124U004109).

Повнота опублікування результатів дисертації та особистий внесок здобувача:

Результати дисертаційного дослідження Олексунь Надії Олександрівни викладено у наступних статтях у періодичних наукових виданнях:

1. Petrukha N., Oleksun N., Petrukha S., Nianko V., Kolomiets Y. Global Shifts and National Resilience: Rethinking Economic and Food Security Strategies. *Grassroots Journal of Natural Resources*. 8(2). 2025. P. 424-447. DOI: <https://doi.org/10.33002/nr2581.6853.080220>

2. Олексунь Н.О. Бібліометричний аналіз наукових досліджень з питань продовольчої безпеки держави. *Society and Security*. Серія: Управління національною безпекою. 2024. Вип. [https://doi.org/10.26642/sas-2024-5\(5\)-66-74](https://doi.org/10.26642/sas-2024-5(5)-66-74) 2. 5. С. 66-74. DOI: DOI: [https://doi.org/10.26642/sas-2024-5\(5\)-66-74](https://doi.org/10.26642/sas-2024-5(5)-66-74)

3. Олексунь Н. О. Еволюція понятійно-категоріального апарату продовольчої безпеки. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України: зб. наук. пр. 2024. Вип. 2(166). С. 21-25. URL: <https://doi.org/10.36818/2071-4653-2024-2-3>

4. Олексунь Н.О. Основні тенденції світової продовольчої безпеки: наслідки російської агресії. *Наука і оборона*. 2024. Вип.1. С. 27-30. URL: <https://doi.org/10.33099/2618-1614-2024-24-1-27-30>

Аналіз наукових публікацій здобувачки свідчить про достатню повноту висвітлення основних результатів дисертаційного дослідження. Публікації відповідають темі дисертації, відображають її ключові положення та підтверджують апробацію отриманих результатів.

Наукова обґрунтованість результатів дослідження.

Ступінь обґрунтованості наукових результатів, висновків і рекомендацій забезпечується коректною постановкою наукового завдання дослідження, обґрунтованим використанням відомих методів дослідження для вирішення визначених часткових завдань, а саме:

логіко-діалектичного методу – для розкриття сутності понять “продовольство”, “продовольча система”, “продовольча криза”, “продовольче забезпечення”, “продовольча безпека”;

системного аналізу та синтезу – для дослідження системи забезпечення продовольчої безпеки як складової національної безпеки України, визначення її структурних елементів і функціональних взаємозв'язків;

статистичного методу – для аналізу кількісних показників

продовольчої безпеки;

контент-аналізу – для дослідження змісту нормативно-правових актів, стратегічних документів і програмних матеріалів.

Враховуючи ступінь обґрунтованості наукових результатів, які одержані у дисертації, можна з упевненістю стверджувати про те, що практичні рекомендації щодо забезпечення продовольчої безпеки України в контексті гібридних загроз та економічної стійкості обґрунтовані повністю.

Рівень виконання поставленого наукового завдання.

Рівень виконання наукового завдання обумовлено отриманням обґрунтованих результатів дослідження, зокрема:

удосконалених методичних підходів до оцінювання рівня продовольчої безпеки держави в умовах воєнного стану,

обґрунтованих напрямів адаптації міжнародного досвіду забезпечення продовольчої безпеки до умов України,

удосконалених механізмів підвищення рівня продовольчої безпеки держави в контексті гібридних загроз та економічної стійкості.

Рівень оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Достовірність отриманих результатів обумовлена застосуванням сукупності методів, адекватних меті, завданням і логіці дослідження, якісним аналізом вихідних даних, реалізацією всебічної перевірки адекватності результатів дослідження існуючим теоретичним розробкам, аргументованістю наукових положень і висновків, представленням основних результатів роботи у професійному друці та у доповідях на наукових конференціях, достатнім ступенем збігу отриманих результатів з результатами інших досліджень, позитивними результатами впровадження результатів дослідження у практичній діяльності.

Недоліки та зауваження:

1. У бібліометричному аналізі відсутнє порівняння українського та зарубіжного наукового дискурсу щодо продовольчої безпеки, що не дозволяє належним чином відобразити специфіку національного дослідницького поля.

2. Попри загальну логічність запропонованого механізму підвищення рівня продовольчої безпеки, у роботі недостатньо деталізовано питання його практичної реалізації в частині моніторингу та оцінювання результативності. Зокрема, авторці варто було б чіткіше визначити систему індикаторів, за якими може оцінюватися ефективність запропонованих заходів, періодичність їх вимірювання, джерела отримання відповідних даних, а також суб'єктів, відповідальних за проведення оцінювання.

3. У роботі акцентовано увагу на необхідності створення регіональних систем управління продовольчими резервами як одного з елементів підвищення рівня продовольчої безпеки держави. Водночас питання практичного формування таких резервів, порядку їх оновлення, джерел

фінансування, критеріїв розподілу між регіонами та визначення відповідальних суб'єктів управління розкрито недостатньо повно.

4. У роботі приділено увагу наслідкам блокування морських шляхів та порушення логістичних ланцюгів. Водночас, на нашу думку, доцільно було б ширше розкрити питання альтернативних логістичних маршрутів, зокрема їх переваги, обмеження та ризики для стабільності продовольчого експорту.

Разом з тим, вище зазначені недоліки та зауваження суттєво не впливають на загальний рівень, теоретичну та практичну значимість отриманих автором результатів.

Висновок.

1. Дисертаційна робота Олексунь Надії Олександрівни “Продовольча безпека України в контексті гібридних загроз та економічної стійкості” є завершеною науковою працею, у якій вирішено наукове завдання – обґрунтовані теоретико-методичні положення та розроблені науково-практичні рекомендації щодо забезпечення продовольчої безпеки України в контексті гібридних загроз та економічної стійкості.

2. Дисертація відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 “Про затвердження вимог щодо оформлення дисертації”, що висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії. Порушень академічної доброчесності не виявлено.

3. За своєю актуальністю, внеском у науку, ступенем новизни та обґрунтованості, теоретичною та практичною значущістю отриманих результатів дисертація Олексунь Н.О., відповідає вимогам пунктів 6, 7, 8 “Порядок присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії”, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44, автор Олексунь Н.О. заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 25 “Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону” за спеціальністю 256 “Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності)”.

Відгук склала:

Начальник кафедри економіки та фінансового забезпечення
кандидат економічних наук, доцент

полковник

24 06 2026 року

Юлія ЛУЦИК

Підпис Луцик Ю.О. засвідчую
Начальник управління адміністративного та інформаційно-організаційної роботи Національного університету оборони України

полковник

24 06 2026 року

Богдан БІЛЯВСЬКИЙ

